

О.Р. Саєнко (Запорізький національний університет, Україна)

ВПЛИВ ПОДАТКІВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ)

У статті обґрунтовано та відокремлено на рівні практичного узагальнення основні методи й етапи проведення аналізу впливу рівня оподаткування на фінансову діяльність підприємств, що дає можливість їх використання для організації і здійснення управління податковим потенціалом машинобудівельного підприємства на основі комплексного підходу.

Ключові слова: податки, фінансові результати, машинобудівні підприємства.

Форм. 3. Табл. 2. Літ. 10.

Е.Р. Саєнко (Запорожский национальный университет, Украина)

ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВ НА ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ (НА ПРИМЕРЕ ЗАПОРОЖСКОГО РЕГИОНА)

В статье обоснованы и отделены на уровне практического обобщения основные методы и этапы проведения анализа влияния уровня налогообложения на финансовую деятельность предприятий, что дает возможность их использования для организации и осуществления управления налоговым потенциалом машиностроительного предприятия на основе комплексного подхода.

Ключевые слова: налоги, финансовые результаты, машиностроительные предприятия.

O.R. Sayenko (Zaporizhzhya National University, Ukraine)

IMPACT OF TAXES UPON FINANCIAL RESULTS OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES ACTIVITY: ZAPORIZHZHYA REGION CASE STUDY

The article determines the practical difference in major methods and stages of carrying out the analysis of the taxation level impact upon the financial activity of enterprises. This enables their usage in organization and realization of tax potential management of a machine-building enterprise on the basis of complex approach.

Keywords: taxes; financial results; machine-building enterprises.

Постановка проблеми. Податки знижують рівень прибутковості економічних суб'єктів, і в цьому полягає основна економічна проблема податкової системи, її безпосередній об'єктивний вплив на рівень прибутковості підприємств у бік її зменшення. Оскільки підприємство прагне збільшити свій чистий прибуток, то керівник намагається послабити дію податків, змінюючи, якщо це можливо, відповідним чином діяльність підприємства. Це і визначає вплив податків на результат економічної діяльності підприємства. Якщо сума податків перевищує деякий допустимий рівень, який залежить від економічної ефективності підприємства, форми власності і податкових ставок, то настає зупинка розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним аспектам проблеми податкового регулювання економічних процесів, впливу податків на діяльність підприємств і вибору стратегії їх розвитку присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як О. Василик [1], В. Вишневський [2], Ю. Іва-

нов [10], В. Карпова [10], Т. Козенкова [6], А. Крисоватий [10], П. Мельник [8], Т. Меркулова [9].

Невирішені частини проблеми. Питання зменшення негативних наслідків оподаткування промислових підприємств у процесі формування та раціонального вибору ними стратегії розвитку потребують подальшого поглиблення й уточнення з урахуванням специфіки сучасного етапу трансформації економіки України, її інституціональних особливостей.

Метою дослідження є аналіз основних чинників впливу податків на фінансові результати діяльності машинобудівних підприємств й оцінювання рівня впливу на них оподаткування.

Основні результати дослідження. Пропонований підхід аналізу ґрунтується на гіпотезі про те, що податковий вплив на результати фінансово-економічної діяльності промислових підприємств залежить від чинників, які прямо або опосередковано пов'язані з оподаткуванням. Доцільно вважається виділити основні фінансово-економічні показники, які найбільшою мірою відчують вплив податкової системи. До таких показників варто віднести прибуток, який безпосередньо змінюється під впливом податків, вартість основних фондів (ОФ), які, з одного боку, оподатковуються у процесі їх придбання, а з іншого – податковий тягар впливає на можливості їх відтворення, власний капітал (ВК), який формується за рахунок прибутку підприємства й акціонерного капіталу.

Дані види капіталу безпосередньо стосуються оподаткування. Фінансові інвестиції (ФІ) безпосередньо пов'язані з формуванням основних фондів, сама інвестиційна діяльність, як правило, здійснюється за рахунок прибутку, відповідно, цей показник безпосередньо пов'язаний із розмірами податку.

Для подальшого аналізу даних показників використовувались дані таких машинобудівних підприємств: ВАТ «Завод «Південгідромаш» (м. Бердянськ), ВАТ «Мотор-Січ», ВАТ «Запоріжбудмаш», машинобудівний завод «Елем», виробниче об'єднання «Південдизельмаш» (м. Токмак), державне підприємство «Мелітопольський завод «Гідромаш» (м. Мелітополь). Попередній аналіз дає змогу стверджувати, що в досліджуваному періоді найбільш динамічно розвивався ВАТ «Запоріжбудмаш», який збільшив розміри прибутку та наростив основні фонди, власний капітал, але при цьому знизив інвестиційну активність; завод «Елем» продемонстрував негативну динаміку розвитку, що позначилося на зниженні прибутку та власного капіталу, але підвищив інвестиційну активність і збільшив обсяги основних фондів. Стабільні показники демонструє ВАТ «Мотор-Січ», що має позитивні результати за всіма досліджуваними позиціями, окрім вартості основних фондів.

Негативну динаміку демонструє ВО «Південдизельмаш», діяльність якого є збитковою. Хоча розміри збитків зменшуються, падає рівень інвестиційної активності, відбувається знецінення основних фондів. Негативну динаміку розвитку має і ВАТ «Завод «Південгідромаш», який зменшує всі показники діяльності, при цьому особливо різко впав рівень прибутковості підприємства. ДП «Мелітопольський завод «Гідромаш» демонструє загальне зростання прибутковості на фоні негативної динаміки всіх інших показників фінансово-економічної діяльності. Аналізуючи безпосередній вплив оподаткування на

результати діяльності машинобудівних підприємств, потрібно відзначити, що необхідний рівень прибутку є основою стійкого розвитку підприємств, й аналіз повинен ґрунтуватися на визначенні взаємозв'язку між прибутковістю і рівнем оподаткування.

Кількісно це може бути оцінено за допомогою показника темпу сталого приросту прибутку ТСП щодо величини податків і величини власного капіталу за формулою (1) [6]:

$$T_{СП} = \frac{[(\Pi_{ЗВ} - \Pi_{Б}) : (\Psi_{ПЗ} - \Pi_{ПБ})]}{B_{К}} \times 100\%, \quad (1)$$

де $\Pi_{ЗВ}$ – розміри податку у звітному періоді, грн.; $\Pi_{Б}$ – величина податку в базисному періоді, грн.; $\Psi_{ПЗ}$ – чистий прибуток звітного періоду, грн.; $\Psi_{ПБ}$ – чистий прибуток базисного періоду, грн.; $B_{К}$ – власний капітал, грн.

Подальший аналіз спрямований на аналіз фінансових ресурсів, реінвестованих у розвиток підприємства. Φ_{pi} характеризує, якими темпами збільшуються активи підприємства за рахунок інвестиційних ресурсів без залучення позикових коштів.

Це є орієнтовною характеристикою зростання власного капіталу через внутрішнє фінансування в майбутньому. Якщо в розвитку організації не відбудеться різких змін у структурі оподаткування і їхньому взаємозв'язку із прибутком, вартістю основних фондів (ОФ) і оподаткуванням, то цей показник розраховується за формулою (2) [6]:

$$\Phi_{pi} = [(\Pi_{ЗВ} - \Pi_{Б}) : (\Psi_{ПЗ} - \Pi_{ПБ}) : \Phi_i : (P_{ОФЗ} - P_{ОФБ})] \times 100\%, \quad (2)$$

де Φ_i – фінансові інвестиції, грн.; $P_{ОФЗ}$ – вартість ОФ у звітному періоді, грн.; $P_{ОФБ}$ – вартість ОФ у базисному періоді, грн.

У табл. 1 наведено розрахунок впливу оподаткування на формування фінансових результатів діяльності машинобудівних підприємств України.

Таблиця 1. Показники впливу оподаткування на формування фінансових результатів діяльності машинобудівних підприємств Запорізького регіону [7]

Назва підприємства	Періоди (роки)	Показники, %	
		$T_{СП}$	Φ_{pi}
БАТ «Запріжбудмаш»	2006-2007	0,04	0,004
	2007-2008	0,03	0,002
	2008-2009	0,02	0,0014
Машинобудівний завод «Елев»	2006-2007	0,09	0,011
	2007-2008	0,07	0,024
	2008-2009	0,05	0,028
БАТ «Мотор-Січ»	2006-2007	0,02	0,009
	2007-2008	0,02	0,006
	2008-2009	0,01	0,001
Виробничє об'єднання «Південдизельмаш»	2006-2007	1,03	0,056
	2007-2008	0,81	0,044
	2008-2009	0,77	0,036
БАТ «Завод «Південгідромаш»	2006-2007	0,77	0,041
	2007-2008	0,85	0,052
	2008-2009	0,94	0,059
Державне підприємство «Мелітопольський завод «Ідромаш»	2006-2007	0,64	0,03
	2007-2008	0,39	0,046
	2008-2009	0,31	0,49

Загальний вплив оподаткування ВП на діяльність підприємств можна описати математичною формулою (3) [6]:

$$K_{ВП} = T_{СП} \times \Phi_{pi}, \quad (3)$$

де $K_{ВП}$ – коефіцієнт впливу податків на розмір прибутку, %.

У табл. 2 наведений коефіцієнт впливу податків ($K_{ВП}$) на формування за-лишкового фінансового результату діяльності машинобудівних підприємств.

Таблиця 2. Загальний вплив оподаткування на діяльність підприємств машинобудівної галузі Запорізького регіону [3; 5]

Назва підприємства	Періоди (роки)	$K_{ВП}$, %	Пояснення
ВАТ «Запоріжбудмаш»	2006–2007	0,015	Податки майже не впливають на результати фінансово-економічної діяльності підприємства. $K_{ВП}$ значно менше 1%.
	2007–2008	0,008	
	2008–2009	0,003	
Машинобудівний завод «Елев»	2006–2007	0,055	
	2007–2008	0,168	
	2008–2009	0,252	
ВАТ «Мотор-Січ»	2006–2007	0,063	
	2007–2008	0,012	
	2008–2009	0,001	
Виробниче об'єднання «Південцельмаш»	2006–2007	5,77	Податки істотно впливають на діяльність підприємства.
	2007–2008	3,56	
	2008–2009	2,77	
ВАТ «Завод «Південгідромаш»	2006–2007	3,16	
	2007–2008	4,42	
	2008–2009	5,55	
Державне підприємство «Мелітопольський завод «Промаш»	2006–2007	1,98	Вплив визначається як середній.
	2007–2008	1,78	
	2008–2009	1,52	

Висновки. Проведений аналіз дає змогу зробити висновок, що рівень впливу оподаткування на результати фінансово-економічної діяльності машинобудівних підприємств знаходиться в широкому діапазоні: від до 0,001% до 5,77%. Це впливає на такі показники діяльності машинобудівних підприємств, як рівень конкурентоспроможності підприємства, інвестиційна активність, здатність відновлювати основні фонди. Проведене дослідження показало, що вплив податків залежить від рівня капіталізації підприємств, вартості основних фондів, інвестиційної активності. Чим вищі дані показники, тим нижчим є вплив податків на формування економічного результату. Дане твердження не означає, що у грошовому вимірі цей вплив не відчувається. Безумовно, такий вплив існує, але він може бути настільки незначним, що в загальних результатах фінансово економічної діяльності не буде суттєвим.

Таким чином, аналіз впливу оподаткування на результати фінансово-економічної діяльності машинобудівельних підприємств – це комплексний процес. Впровадження в систему управління машинобудівельним підприємством запропонованої методики аналізу дозволяє робити більш змістовні висновки щодо подальшого розвитку діяльності.

1. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник для студ. вищ. навч. закл. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.

2. Вишневецький В. Принципи оподаткування: обґрунтування і емпірична перевірка // Економіка України. – 2008. – №10. – С. 55–72.
3. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
4. Гринкевич С.С. Про вдосконалення елементів системи оподаткування в сучасних умовах // Регіональна економіка. – 2008. – №4. – С. 277–279.
5. Іщук С.В. Моделі інтегрального оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності промислових підприємств регіону // Регіональна економіка. – 2010. – №2. – С. 25–33.
6. Козенкова Т.А. Налоговое планирование на предприятии. – М.: А и Н, 2005. – 562 с.
7. Кузьмін О., Шпак Н., Мельник О. Формування основних бюджетів на підприємствах з урахуванням регіонального фактора // Регіональна економіка. – 2010. – №1. – С. 177–185.
8. Мельник В.М., Грицаєнко І.А. Оподаткування підприємницької діяльності. – Ірпінь, 2003. – 218 с.
9. Меркулова Т.В. Інституційні основи оподаткування та податкового регулювання економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 «Економічна теорія». – К., 2006. – 24 с.
10. Податковий менеджмент / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма, В.В. Карпова. – К.: Знання, 2008. – 525 с.

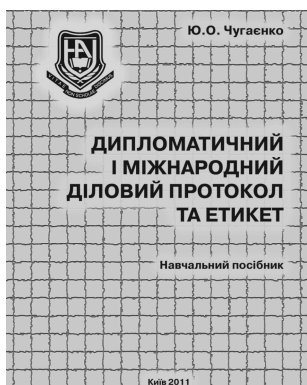
Стаття надійшла до редакції 26.12.2011.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: Навчальний посібник. – К.: Національна академія управління, 2011. – 164 с. Ціна без доставки – 25 грн.

Автор: **Ю.О. Чугаєнко.**

У навчальному посібнику викладено основи дипломатичного і міжнародного ділового протоколу і етикету, з історією становлення української протокольної практики і протокольної служби.

Призначений для студентів, що вивчають спецкурс "Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет", а також для широкого кола осіб, яким за родом діяльності доводиться контактувати з іноземними установами, організаціями та громадянами.